

Kazalo

Spremna beseda	10
Uvod	13
I. Razvoj ameriškega političnega sistema	23
Ameriški federalizem	27
Izvršna oblast – Bela hiša	30
Elektorski kolidž	32
Zakonodajna oblast – Kongres	34
Sodna oblast	36
Razmerja med vejami oblasti v ZDA	40
II. Nominacijski proces izbire kandidatov	45
Evolucija strankarskih predvolitev	48
Zgodnje nominacijske konvencije (1832–1968)	51
Sodoben nominacijski proces (1968–)	55
Reforme McGovern-Fraserjeve komisije	56
Opredelitev in razlike osnovnih vrst predsedniških predvolitev	62
Značilnost različnih podvrst predsedniških predvolitev	66
Študiji primera: Iowa in New Hampshire 2008	73
Zborovanja v Iowi 2008	73
Predvolitve v New Hampshiru 2008	82
Vpliv Iowe in NH na potek predvolitev	85
Propadla kandidatura zgodnjega favorita Rudyja Giulianija	90
Volilna udeležba na predvolitvah 2008	97
Kritike veljavnega sistema	106
Vloga nacionalne stranke v procesu izbire predsedniških kandidatov	116

III. Financiranje predsedniških kampanj	131
Zakon o nacionalnih političnih kampanjah (»Federal Election Campaign Act«)	132
BCRA (»Bipartisan Campaign Reform Act«) ali McCain-Feingoldov zakon	139
Odbori PAC (»Political Action Committees«)	144
Politični odbori »527«	145
Novi način zbiranja sredstev za predvolilne kampanje	147
Učinkovitost zakonov, ki urejajo financiranje političnih kampanj	152
IV. Sodobne nacionalne strankarske konvencije	161
Izbor delegatov za sodelovanje na nacionalnih konvencijah	164
Pravila demokratske stranke	166
Pravila republikanske stranke	169
Kdo so »superdelegati«	170
Študiji primera: Demokratska in Republikanska konvencija 2008	172
Demokratska nacionalna konvencija 2008 (Denver, Kolorado, 25.–28. avgust 2008)	176
Prvi dan demokratske konvencije »One nation«	179
Drugi dan demokratske konvencije »Renewing America's promise «	180
Tretji dan demokratske konvencije »Securing America's future«	181
Četrty dan demokratske konvencije »Change you can believe in«	183
Republikanska nacionalna konvencija (Minneapolis / St. Paul, Minnesota, 1.–4. september 2008)	196
Prvi dan republikanske konvencije (spremembe zaradi orkana Gustav)	198
Drugi dan republikanske konvencije »Service«	199
Tretji dan republikanske konvencije »Reform«	201
Četrty dan republikanske konvencije »Peace«	203
Kritike sodobnih nacionalnih konvencij	205
V. Sklepna misel	209

Dodatek	233
Pregled predsedniških volitev 2008	233
Glavni razlogi za zmago Baracka Obame	244
Osebna izkaznica Baracka Obame, 44. predsednika ZDA	256
English summary	267
Priloge	271
Bibliografija	291
Indeks	307

Zahvala

Knjiga Prek koruznih polj v Iowi do Bele hiše je namenjena strokovni javnosti, študentom politologije in ameriških študij ter vsem tistim, ki bi radi razumeli zapleten ustroj ameriških predvolitev in zborovanj kot stopnic, ki vodijo do Bele hiše. Upam, da bodo v njej našli odgovore, ki jih iščejo.

Za pomoč pri pisanju in strokovne nasvete se zahvaljujem izr. prof. dr. Miru Hačku. Hvala tudi Vladimirju Preglju in dr. Leopoldini Plut - Pregelj, mojima washingtonskima podpornikoma, Tadeju Šulmanu, brez katerega knjiga ne bi bila tako čedna, Ireni Androjna Mencinger za lepšanje stavkov ter preostalim članom društva DC43, vedno pripravljenim na odkrito in zahrbtno kritiko. Lepa hvala tudi mami in očetu, ki sta me vedno poklicala takrat, ko sem imela največ dela, a se je vedno znova izkazalo, da mi je klepetalni premor z njima dal olimpijski zagon.

Za izkazano zaupanje in podporo bi se zahvalila zlasti uredništvu informativnega programa POP TV, ki me je kot dopisnico poslalo v Ameriko. S tem mi je omogočilo, da sem opazovala in začutila predvolilno Ameriko in navdušenje volilne Amerike. Tako med koruznimi polji Iowe kot pred mogočnimi zidovi Bele hiše.

Spremna beseda

Bilo je nekaj pred peto uro zjutraj po srednjeevropskem času 5. novembra 2008, ko so vse štiri nacionalne ameriške televizijske postaje za skoraj petnajst minut utihnile in prikazovale zgolj nepregledno rajajočo množico, ki se je zbrala v chicaškem osrednjem parku. Nekaj minut pred tem je postalo jasno, da je Barack Obama zbral dovolj elektorskih glasov, da ga njegov republikanski protikandidat tudi teoretično ne more več premagati. Kljub temu nedvomno zgodovinskemu trenutku pa mnogi politični analitiki menijo, da si je Obama največjo zmago pravzaprav izbral že nekaj mesecev pred tem, v procesu demokratskih predvolitev, zlasti v njihovih prvih dveh tretjinah, ko se je iz zanimivega, a ne toliko prepoznavnega kandidata, ki mu skorajda nihče ni pripisoval prav velikih možnosti, prelevil v edinega pravega protikandidata Hillary Clinton, ki so jo mnogi že videli kot naslednico nepriljubljenega odhajajočega predsednika G. W. Busha.

Znanstvena monografija »Prek koruznih polj v Iowi do Bele hiše« analizira zlasti proces predvolitev v ZDA oziroma problematiko izbire kandidatov na ameriških predsedniških volitvah, pri tem pa kot osrednjo raziskovalno metodo uporabi študij primera izbora kandidatov na primeru ameriških predvolitev 2008. Na študiji primerov, zlasti pa podrobni analizi zborovanj v Iowi in predvolitev v New Hampshireu, avtorica Nataša Briški, dolgoletna dopisnica iz Združenih držav, skozi primerjalno raziskovanje prikazuje razlike, prednosti in slabosti razdrobljenega sistema strankarskih kvalifikacij za izbiro predsedniških kandidatov, razlaga proces izbire delegatov za nacionalni konvenciji in s pomočjo študije primerov demokratske nacionalne konvencije v Denverju ter republikanske v Minneapolisu/

St. Paulu analizira zgodovinski pomen teh konvencij in njihovo vlogo v sodobnem ameriškem političnem procesu izbire predsednika ZDA. Avtorica v svoji monografiji ugotavlja, da so se predvolitve kot eden prvih korakov v procesu izbire predsedniških kandidatov v okviru ameriških predsedniških volitev 2008 izkazale kot resna preizkušnja tako različnih vrst izvedbe glasovanj kot številnih reform financiranja, pri čemer ugotavlja, da je sistem potreben prenove. Financiranje kampanje je igralo odločilno vlogo, vsekakor večjo od tiste, ki so jo imeli v mislih pisci reform, in priča smo bili novim metodam zbiranja denarja, ki jih bo izjemno težko kmalu ponoviti v podobnem obsegu. Zaradi dolgotrajnosti in zapletenosti postopka izbire kandidatov (zlasti ne navadnih oblik predvolitev) si strokovnjaki že vrsto let prizadevajo za spremembe sistema. Ameriška ustava glede nominacije kandidatov za predsednika države ne ponuja nobenih navodil, zaradi česar je postopek podvržen improvizaciji, pravila igre pa se stalno spreminjajo. Avtorica svojo monografijo končuje z mislijo, da je treba proces ameriških predsedniških predvolitev, ki je z nekaterimi popravki veljaven vse od revolucionarnih reform v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, posodobiti ter hkrati odpraviti pomanjkljivosti.

Knjiga je tudi leto po ameriških predsedniških volitvah izjemno aktualna, podobnega dela ne v ožjem ne v širšem smislu v slovenskem jeziku nimamo, pa tudi analiza izbire kandidatov je znanstveno področje, ki je izrazito podhranjeno, a za delovanje demokratičnega političnega sistema izjemno pomembno; iz vseh naštetih razlogov je nova knjiga izjemno dobrodošla in vsem bralcem želim zanimivo in vznemirljivo branje.

Izr. prof. dr. Miro Haček

Uvod

Predsednik Združenih držav Amerike ima eno najtežjih služb na svetu. Težavnejša od odločanja v Ovalni pisarni je morda le še pot do nje. Predsedniška bitka zahteva odličnost in mogočnost v vseh pogledih: nastopanju v javnosti, nabiranju sredstev za kampanjo, nabiranju zaveznikov, šarmiranju množic in prepričljivem programu. Nekdanji predsednik ameriškega kongresa Thomas Foley je nekoč dejal: *»Poznam mnogo ljudi, za katere mislim, da bi bili dobri predsedniki, celo sijajni predsedniki, ki pa se bojijo naskakovati ta položaj zaradi mučenja, skozi katero gredo kandidati.«* (Foley v Edwards in drugi, 2006: 268). Rhodes Cook celo meni, da *»izven živalskega kraljestva ni jasnejšega primera darvinizma od ameriškega predsedniškega nominacijskega sistema«* (Cook, 2004: 11).

Američani so od sprejema ustave leta 1789 doslej 56-krat volili svojega predsednika – trikrat v 18. stoletju, 25-krat v 19. stoletju, 25-krat v 20. stoletju in trikrat v 21. stoletju. Ustava od sprejema dalje ni postavljala večjih omejitev državljanom, ki bi želeli postati predsedniški kandidati. V 2. členu ameriške ustave, ki govori o predsedniškem mestu, je v prvem odstavku zgolj zapisano, da mora biti kandidat državljan ZDA, rojen v ZDA, star najmanj 35 let in prebivati v ZDA najmanj 14 let.¹

Pretežni del ameriške zgodovine so o predsedniških kandidatih odločali vplivni strankarski veljaki. V moderni dobi je njihov vpliv razmeroma omejen. V dobi množičnih medijev bolj kot kdaj prej o

---

¹ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html> (10. marec 2008).

predsedniških kandidatih odločajo volivci. Predvsem pa je odločilna kvaliteta samega kandidata. Uporaba in izraba moči medijev, zlasti televizije, pri naslavljanju volivcev sta v predvolilnem času ključni. Mediji o možnih kandidatih za najmočnejši politični položaj v državi razglabljajo že veliko prej, piše politologinja Diana Owen, *»preden katerikoli resen kandidat sploh razglasi svojo kandidaturo«* (Owen v Sabato, 2010: 167). Fiorina in Peterson za ameriško demokracijo ob tem pravita, da jo zaznamuje t. i. permanentna kampanja, *»ko se kampanja za naslednje volitve začne, kakor hitro se prejšnja konča, meja med obdobjem zbiranja glasov in vladanjem pa je zabrisana«* (Fiorina in Peterson, 2001: 14).

Predsednik je v ZDA izbran na podlagi dvostopenjskega procesa, ki vključuje nominacijo večje politične stranke in splošne volitve. Ameriška ustava določa le splošne volitve, strankarskih nominacij kandidatov ne omenja. Pa vendarle so bili vsi ameriški predsedniki, razen prvega – Georgea Washingtona, nominiranci večje politične stranke. Od leta 1972 pa so vse predsedniške nominacije dobili tisti kandidati, ki so uspešno nastopili na strankarskih predvolitvah (Schantz, 1996: 9–15). Gerald Pomper resnega predsedniškega kandidata opisuje kot pomembnega človeka, ki mu je uspelo *»ujeti pozornost volivcev in političnih vodij s svojo osebnostjo, svojim delom pri opravljanju nalog javnega pomena ali s poistovetenjem s pomembnimi vprašanji ali interesi«* (Pomper v Schantz, 1996: 10). V ameriškem političnem sistemu volitve kandidatom omogočajo, da si zagotovijo legitimno pravico do zasedanja državnih služb.

Knjiga *»Prek koruznih polj Iowe do Bele hiše«* obravnava proces izbiranja ameriških predsedniških kandidatov, od tradicionalno prvih predvolilnih shodov v Iowi, predvolitev v New Hampshiru do nacionalnih strankarskih konvencij, na katerih največji stranki formalno potrđita republikanskega oz. demokratskega kandidata za predsednika ZDA. Uvod podrobneje opisuje razvoj ameriškega političnega sistema,

ki je po ustavi deljen na izvršno, zakonodajno in sodno vejo oblasti. V njem so opredeljene tudi posebnosti ameriškega federalizma. Posebno poglavje je namenjeno nominacijskemu procesu izbire kandidatov. Pravila o izbiri predsedniških kandidatov v ameriški ustavi niso omenjena. Od leta 1796 so se člani ameriškega kongresa, privrženci ene od političnih strank, prvič neformalno sestali in dogovorili o izbiri nominirancev za predsednika in podpredsednika. Ta sistem, znan pod imenom »*King Caucus*«, je veljal skoraj 30 let, vse dokler ga niso zamenjale nacionalne konvencije. Nov premik prinesejo sedemdeseta leta 20. stoletja. Odtlej so nominiranci velikih strank običajno znani že pred strankarskimi konvencijami. Kandidati namreč zberejo potrebno večino delegatov, še preden se strankarske predvolitve končajo v vseh zveznih državah, ter si tako zagotovijo nominacijo. Konvencije so tako postale bolj ali manj ceremonialni in medijski dogodki (Bureau of International Information Programs, 2008: 33).

Pričujoča knjiga analizira predvsem različne vrste predsedniških predvolitev v ZDA in njihov razvoj skozi leta. Podrobnejši pogled je namenjen predvolitvam v Iowi in New Hampshiru. Zaradi vplivne vloge, ki ju državi zadnja desetletja igrata v procesu predvolitev, sta tudi ustrezni za razčlenitev načinov strankarskih predvolitev, kot so zborovanje (caucus) in predvolitve (primary). Strankarske predvolitve v obeh zveznih državah so prav zaradi njune privilegirane začetne pozicije ključne za nadaljnji uspeh kandidatov v nominacijskem procesu. Navkljub nujnemu številčno skromnemu deležu delegatov na nacionalnih konvencijah. To nenapisano pravilo je v kampanji za predsednika ZDA leta 2008 grenko izkusil dotedanji republikanski favorit v javnomnenjskih anketah Rudy Giuliani. Z ignoriranjem prvih zveznih držav, Iowe in New Hampshira, ter osredotočanjem na Florido je zaigral kakršnokoli možnost za osvojitvev republikanske nominacije.

Uradni začetek ameriških predsedniških predvolitev 2008 so pomenila predvolilna zborovanja v Iowi, ki so potekala 3. januarja

2008 pod budnim očesom predstavnikov ameriških in tujih medijev. Predvolilna zborovanja ali »caucuses« so najstarejša metoda izbiranja delegatov za nacionalne konvencije. Takšen način izbiranja delegatov še vedno izvajajo v nekaterih zveznih državah. Pri sistemu zborovanj (»caucuses«) volivci ne izbirajo strankarskih delegatov za nacionalno konvencijo posredno z oddanim glasom na volilnem lističu, kot je to primer na predvolitvah (primaries). Volivec na predvolitvah namreč bodisi neposredno izbira delegate ali odda predsedniški preferenčni glas, ki potem posredno odloča o razporejanju delegatov. Natančni rezultati in raspored delegatov so znani nekaj ur po zaprtju volišč. Način izbiranja delegatov na zborovanjih pa je precej bolj zapleten. Na zborovanjih volivci sodelujejo na nekakšnih improviziranih strankarskih zborih, na ravni volilnih enot, okrajev ali drugih manjših okrožij na ravni posamezne zvezne države. Z glasovanjem pa odločajo zgolj o delegatih, ki se bodo udeležili prvostopenjskih strankarskih konvencij na ravni različnih volilnih okrožij. Na teh konvencijah nato izberejo delegate za naslednje stopnje in tako vse do državne konvencije, kjer delegate dejansko in končno razporedijo predsedniškimi kandidatom. Gre za izjemno zapleten sistem izbiranja nominirancev, ki ga dobro razumejo le redki analitiki. Zato ne preseneča, da je udeležba na zborovanjih tradicionalno nizka, poleg tega pa nemalokrat vodi tudi v nelogične rezultate. Volilni cikel 2008 v tem pogledu ni bil nobena izjema. Postopek izbiranja delegatov prek zborovanj je zastarel in do kandidatov za predsednika mestoma celo nepravilčen. Upam si trditi, da bi bilo pravičnejše, če bi ga osvežili ali celo popolnoma zamenjali s predvolitvami.

V predsedniških kampanjah je ena večjih tem financiranje in sposobnost kandidatov, da jim uspe zbrati dovolj denarja za plačilo dragih kampanj. Financiranje predsedniških kampanj je deležno posebnega poglobljaja. Višina zbranih sredstev, ki jih je kandidatom uspelo zbrati za financiranje kampanje, je praviloma dobra napoved kandidatove

uspešnosti tako na predvolitvah kot glavnih volitvah. V kolonialnih časih se je od kandidatov na ameriških volitvah pričakovalo, da so volivce razvajali s hrano in pijačo. V 19. stoletju so vlogo prepričevanja prevzeli strankarski časniki, partijske organizacije pa so na ulice pošiljale svoje privrženice, ki so mimoidočim delili letake. Potreben denar za financiranje kampanj so zbirale stranke in ne kandidati. V 20. stoletju so stranke začele izgubljati svoj vpliv, a ohranile pomembno vlogo pri zbiranju sredstev (Shea, 2001: 134). Na vprašanje, zakaj toliko ljudi in interesnih skupin v ZDA dandanes finančno podpira predsedniške in druge politične kampanje, eden od vodnikov po ameriškem volilnem procesu ponuja naslednje odgovore: veliki in bolje organizirani donatorji sredstva prispevajo zato, da s tem vplivajo na vlado in njeno odločanje. Veliki donatorji so prepričani, da si tako kupujejo večji vpliv na odločanje. Motivi manjših donatorjev naj bi bili različni: kandidatu so bodisi ideološko blizu bodisi nasprotujejo nekaterim javnim vprašanjem ali pa zgolj želijo biti del akcije. Z vsakim zakonom, ki omejuje kroženje denarja, pa se vedno najdejo novi načini zbiranja in trošenja denarja za predsedniško tekmo (League of Women Voters, 2003: 70). V ameriškem demokratičnem sistemu, zasnovanem na svobodnih, odprtih volitvah in tradiciji pluralizma, interesne skupine tekmujejo med seboj za vpliv na javne politike. Televizijsko oglaševanje, ugotavlja Cantor, ki so ga kot orodje med političnimi kampanjami začeli uporabljati v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, je dramatično povečalo porabljenih sredstev za kampanje. Ni presenetljivo, da je bila najdražja predsedniška kampanja doslej kampanja za predsednika ZDA leta 2008. In to kljub pravilom, s katerimi so želeli omejiti višino sredstev, ki jih kandidat sme potrošiti za politične namene (Cantor, 2004). Fiorina in Peterson naštevata najmanj sedem dejavnikov, ki so razlog za izredno dolg in posledično drag proces izbire kandidatov od predvolitev do uradnega imenovanja kandidata na strankarski konvenciji. Med razlogi za dolgotrajnost procesa navajata: razpad

strankarskih organizacij, razširjenost predvolitev, napredek v množičnem komuniciranju, eksplozijo interesnih skupin, izjemen porast glasovanj/anketiranj in vse večjo potrebo po denarju (Fiorina in Peterson, 2001: 14–20). Dolgoletni svetovalec 43. ameriškega predsednika Georgea Busha in ameriški politični strokovnjak Karl Rove je glede načina izbiranja predsednika ZDA 2008 dejal, da je ena sama zmešnjava. Glavni problem je zanj dolžina kampanje, pri čemer dodaja: *»Le nekaj stvari je fizično bolj zahtevnih kot kandidatura za predsednika, in to je vojaško usposabljanje ali šport na zelo visoki ravni. Ta kampanja bo najdaljša predsedniška bitka v zgodovini.«*²

Namen nominacijskega obdobja, ki se je v zgodovinski kampanji 2008 v začetku januarja začelo v Iowi in končalo v začetku septembra z republikansko konvencijo, je pridobiti podporo večine delegatov na nacionalni konvenciji. Vrhunec konvencij danes pomenijo govori vodij in uglednih članov stranke, razglasitev podpredsedniškega kandidata, štetje delegatskih glasov delegatov in uradno imenovanje nominiranca stranke za predsednika ter potrditev strankinega programa. V zadnjih desetletjih so se konvencije sprevrgle v velik medijski dogodek in pomenijo nekakšen uradni začetek kampanje za splošne predsedniške volitve. Predzadnje poglavje analizira vlogo strankarskih nominacijskih konvencij, ki so zadnje dejanje v procesu predsedniških predvolitev. V poglavju je opredeljena vloga delegatov na nacionalni konvenciji in izpostavljena razlika med republikanskimi in demokratskimi delegati. Izpostavljeni sta osrednji konvenciji v kampanji za predsednika ZDA leta 2008: demokratska, ki je potekala konec avgusta v Denverju v Koloradu, in republikanska konvencija, ki je bila v začetku septembra v mestu Minneapolis/St. Paul v Minnesoti. V dodatku knjige je zabeležen razplet splošnih volitev 2008, na katerih je prvič

---

² Dostopno prek: <http://www.opinionjournal.com/editorial/feature.html?id=110011015> (21. december 2007)

v zgodovini Združenih držav zmagal temnopolti kandidat, senator iz Illinoisa Barack Hussein Obama.

Namen pričujočega dela je z analizo procesa predvolitev osvetliti problematiko izbire kandidatov na ameriških predsedniških volitvah in strokovni javnosti približati proces izbire ameriških predsedniških kandidatov, s poudarkom na predvolitvah v letu 2008. Po mojem prepričanju je:

- *Udeležba na ameriških predsedniških predvolitvah, še posebej zborovanjih, nereprezentativna, saj je tradicionalno zelo nizka. Predvolilnih zborovanj 2008 se je sicer udeležilo rekordno število ljudi, kar gre pripisati izredno konkurenčni tekmi med demokraskima kandidatom. Kljub visokemu porastu volivcev na predvolitvah, ki so ga zabeležili lokalni volilni delavci, pa podatki vseeno opozarjajo, da se predvolitev v večini zveznih državah udeležuje le nekaj odstotkov prebivalstva.*
- *Iowa in New Hampshire, razmeroma majhni zvezni državi s pretežno belopoltim prebivalstvom, pomembno vplivata na izid predvolitev. Od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja sta Iowa in New Hampshire prvi državi, kjer potekajo republikanski in demokraski predvolilni zbori in volitve. Državi zaradi majhnosti prinašata sorazmerno majhno število delegatskih glasov v skupnem seštevku delegatov, potrebnih za strankarsko nominacijo. Državi s prvim mestom, kjer potekajo predvolitve, pomembno vplivata na tempo in potek predvolitev. Prav zaradi tega se predsedniški kandidati v Iowi in New Hampshiru zadržujejo tudi po več mesecev, stiki z volivci so pristnejši in neposredni, rezultat pa ključen za potek nadaljnje kampanje. Propadla kandidatura dolgo časa vodilnega republikanskega kandidata Rudyja Giulianija, ki je tako Iowo kot New Hampshire izpustil, je najočitnejši dokaz za to.*
- *Predvolilna zborovanja (op. vrste »caucus«) so zastarel in*

nedemokratičen način glasovanja. Zborovanja so vrsta strankarskih predvolitev, ki se začnejo ob točno določeni uri. Običajno trajajo 2–4 ure, zaradi česar se jih številni ne morejo udeležiti. Volivci večinoma svoj glas kandidatom namenijo z dvigovanjem rok in razporejanjem po skupinah v dvoranah/sobah, kjer zborovanja potekajo. Preferenčne glasove štejejo ročno in v nekaterih primerih celo ni zapisov o glasovanju, kar vodi v dvom o odprtosti in korektnosti tega procesa.

- *Demokratska metoda razdeljevanja delegatov na strankarskih predvolitvah je nepregledna.* Delegates kandidatom razdeljujejo proporcionalno, kar pogosto vodi do nelogičnih rezultatov. Republikanska metoda je preglednejša, saj kandidat, ki v zvezni državi zbere večino, praviloma pobere tudi vse delegatske glasove države. Razlog za trditev, da je demokratska metoda nepregledna, tiči v zapletenih in širši javnosti povsem nerazumljivih formulah, ki jih za razdeljevanje delegatov uporablja demokratska stranka na nekaterih predvolitvah, predvsem zborovanjih. Nemalokrat se recimo zgodi, da kandidat na glasovanju v nekem okraju dobi nekajkrat več glasov volivcev, a po preštevanju konča s povsem enakim izkupičkom delegatov kot njegov protikandidat. Charlie Cook, ugleden washingtonski komentator, je to metodo v enem od televizijskih pogovorov označil kot »tekmo, v kateri na koncu vsi dobijo nagrado«. Po tem načinu krajšo potegne zmagovalec, razmeroma veliko nagrado pa dobi poraženec. Republikanska metoda dokazano daje preveliko prednost dominantnemu kandidatu, demokratska pa ravno nasprotno.
- *Kljub številnim omejitvam glede financiranja ameriških predsedniških volitev je bila kampanja za volitve 2008 najdražja doslej.* Raziskave kažejo, da je samo financiranje političnih kampanj na podlagi zakonov, ki urejajo to področje, veliko preglednejše, kot je bilo. Kandidati morajo javnosti razkriti finančne vire in stroške svojih kampanj. Aktualne reforme pa so vseeno še vedno pomanjkljive, saj jim ni uspelo za-

jeziti vse večjega pritoka denarja v politiko. Poleg vse daljših kampanj izziv pomenijo tudi številne t. i. senčne organizacije, ki so izvzete iz zvezne ureditve in nekaterih odločitev članov ameriškega Vrhovnega sodišča, ki rahljajo regulacijo tega področja.

Sklepno poglavje v knjigi *Prek koruznih polj v Iowi do Bele hiše* je Dodatek, namenjen razpletu na splošnih volitvah 2008 in zgodovinski zmagi demokratskega kandidata Baracka Obame. 4. novembra 2008 je bil kot prvi ameriški temnopolti politik izvoljen za predsednika ZDA.

|

Razvoj ameriškega političnega sistema

Na oblikovanje ameriške ustave,³ ki pomeni ogrodje ameriške vlade, so, kot v *Elements in Political Science* pišejo Bealey, Chapman in Sheehan, vplivali trije dejavniki (Bealey in drugi, 1999: 93–95):

- *ekonomski* – predstavniki 13 kolonij so imeli različne interese na philadelphijski konvenciji, kjer so pisali ustavo. Nekdanje britanske kolonije s sedežem na severu so bile bolj trgovsko naravnane, jug pa je bil bolj agrikulturno usmerjen, prav tako pa so želeli ohraniti suženjstvo kot institucijo. Male države so se bale moči velikih, vse pa so se zavzemale za zaščito pravic lastnikov posestev. Ustava, kot posledica pogajanj, je zagotovila prosto trgovanje med državami, v južnjaških državah pa dovolila, da se suženj, kot del populacije, šteje za 3/5 osebe. Vsaka država je zase določala, kdo ima volilno pravico in kdo je nima;

---

³ Ustava pomeni osnovni okvir organizacije, moči vlade ter pravic in dolžnosti njenih državljanov. Je zbir ustavnih zakonov države, vrhovnih in fundamentalnih zakonov države, na podlagi katerih vlade izvajajo svoje zakonodajne, izvršne in sodne funkcije, ljudje pa uživajo svoje pravice in svoboščine. Razkriva naravo odnosov med ljudmi in državo, celoten vladni ustroj pa deluje na podlagi zapisanega v ustavi (Sharma, 2004: 86–87).